

УДК 72.012:725:791.62

Мусієвська В.О.,

veronika.musiyevska@gmail.com, код ORCID 0000-0002-1214-6117,

Національний університет «Львівська Політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНИХ РІШЕНЬ КІНОСТУДІЙНИХ КОМПЛЕКСІВ.

Розглянуто, на прикладі світових і вітчизняних аналогів, розвиток і формування багатофункційного архітектурного об'єкту – кіностудійного комплексу. В статті розглядаються основні передумови формування даних об'єктів, проаналізовані їх основні функціональні і архітектурно-планувальні особливості.

Ключові слова : Архітектура, кіностудія, кіностудійний комплекс(КК).

Вступ. Через зростання ролі дозвілля в житті суспільства підвищеної уваги заслуговує такий напрямок в архітектурі як проектування кіностудійних комплексів(КК).

Незважаючи на актуальність даного питання, ця тема є мало дослідженою. В пострадянських країнах дослідженнями в архітектурі займалися Ташбулатов Р.Г. і Бабенко А.Г., які розглядали кіностудійні комплекси як важливі громадські елементи міста і досліджували розвиток архітектури кіностудій[4]. В Україні досліджують економічні і соціальні проблеми розвитку кінотвиробництва взагалом. Наприклад, проводять форуми і конференції на дану тему кіноіндустрії.

На теренах свого виникнення кіностудія являла собою виключно виробничу структуру, слабо інтегровану в міську структуру.

Сьогодні, кіностудійний комплекс – важко організований елемент міської системи, який включає в себе, окрім функції фільмовиробництва, культурно-розважальні, суспільно-ділові функції.

Метою статті є виявлення основних періодів розвитку архітектурно-просторових рішень проектування кіностудійних комплексів, визначити особливості архітектурно-планувальної організації кіностудійних комплексів.

Виклад матеріалу. I Етапи розвитку і формування кіностудійного комплексу.

Більшість сучасних кіностудійних комплексів утворились шляхом переходу із кіностудій. Кіностудія – підприємство по виробництву кінофільмів, що поєднує художньо-творчі та виробничо-технічні процеси.[1]

Першим етапом розвитку кіностудій і кіностудійних комплексів виділено період від 90-х років XIXст. до 20-х років XXст.

Першими кіностудіями і прообразами сучасних можна вважати, створені Томасом Едісоном «Black Maria» («Чорний ворон») в м. Уест-Оріндж, США 1893р .; і «Ательє Поз» Жоржа Мельєса в Монтре, Франція, 1897 р. (рис. 1.).

Поява і бурхливий розвиток знімальної техніки від фотоапаратів до кінокамер зумовило той факт, що для зйомок знадобилися будівлі. Так в 1893 р, в Вест-Оріндж (штат Нью-Джерсі, США) Томас Едісон створив кіностудію «Black Maria». Це була споруда, що розташовувалась на основі, котра крутиться, обладнана розсувним дахом, щоб стежити за рівнем інсоляції. Це була перша кіностудія в світі, яка стала прообразом сучасних. З невеликим запізненням, в 1897 р Жорж Мельєс створює на своїй віллі в паризькому передмісті Монтре кіностудію «Ательє Поз» (павільйон 7 метрів в ширину і 17 метрів у довжину був побудований за принципом театру «Робер Уден»).

Всього за 30 років кінематографісти з різних країн - Мельєс і Портер, Гріффіт і Ейзенштейн -перетворили «живі картинки» з новомодного атракціону в досить розвинений вид мистецтва. [4] Це була епоха німого кіно, коли для зйомок було достатньо невеликого приміщення і умов для знімання (світло, камера)

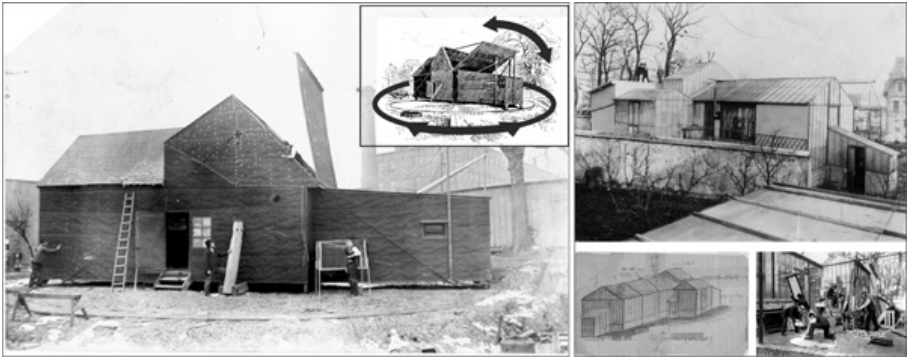

Рис. 1. Перші кіностудії «Black Maria» Вест-Оріндж, Нью-Джерсі, США, 1893 (зліва); Ательє Поз, Монтре, Франція, 1897

З появою звукового кіно, кіноіндустрія почала набувати шаленого розмаху, для зйомок фільмів вже не достатньо одного приміщення з освітленням.

Другий етап - період від 20-х років ХХст. до 80-х років ХХст.

Активний розвиток науково-технічного прогресу стимулював функціональне наповнення кіностудій: з'явився звук, колір, нові кінокамери і відеоплівка, які потребували нових структур, реалізованих в архітектурі.

Вирішальну роль відіграє «просторовість» в композиційній організації. [1] В міжвоєнний період будівництво будівель комерційного значення: готелей, офісів відіграло домінуючу роль. Гігантські хмарочоси, винайдені в США, з'явилися в Європі. В структурі кіностудій також з'явилися багатоповерхові офісні будівлі: «WarnerBros. Pictures», «20thFoxPictures», «UniversalPictures». [3]

Після Першої світової війни, в світі домінували п'ять Голлівудських кіностудій: «Metro-Goldwyn-Mayer» (MGM), «Paramount Pictures», «20th Century Fox», «Universal Studios» і «Warner Bros. Entertainment», котрі займали найбільші території і мали в своїх структурах найрізноманітніше наповнення: готелі, заклади харчування, офісні міста, тематичні парки, вулиці (рис. 2.).

Світова спільнота відновлювала сили після військових дій і значно відставала від лідерів, те ж саме відбувалося і після Другої світової війни. Виникає новий образ кіностудії, що дійшов до нашого часу: планувальне ядро становить блок знімальних павільйонів; блок будівель для проведення постобробки знятого матеріалу (постпродакшен); будівлі суспільно-ділового спрямування.; будівлі і споруди культурно-розважального, рекреаційного та торгового призначення; об'єкти господарського призначення.

Рис. 2. Студія «Warner Bros» (зліва), аерофотозйомка, Бербанк, Каліфорнія, 1920; «Metro-Goldwyn-Mayer», аерофотозйомка, Лос-Анджелес, 1937, США

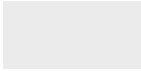

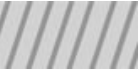

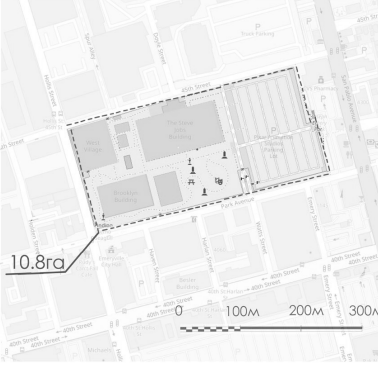

Третій етап - період від 80-х років ХХст. – наш час.

Комп'ютеризація та високі технології стали сприяти небувалого раніше рівня розвитку науки і техніки. Діснеївський фільм «Історія іграшок» (1995) став першим анімаційним фільмом, створеним виключно за допомогою комп'ютерних технологій, які прославили компанію «Pixar»[2]. Якщо в другому періоді була тенденція до накопичення структурних будівель і їх зосередження в одному «кіномісті»[7], то в 3-ьому виникають тенденції до відмови ряду

обсягів по причині нерентабельності. При великій різниці в площах і території компанії «Pixar» з кіностудіями повного циклу, вона стала найуспішнішою в комерції за весь час існування кінематографу.

Таблиця 1.

Кіностудійні комплекси з функціональним наповненням

		
Адміністративно ділова	Обслуговування павільйонного комплексу	Павільйонний комплекс
		
«Warner Brothers» 1918 року	«Paramount Pictures» 1912 року	
		
«Pixar» 1986 року	«Film.ua Group» 2002 року	

У таблиці 1 подано кіностудії, створені в різні періоди: «Warner Brothers» 1918 року, «Paramount Pictures» 1912 року, «Pixar» 1986р. і «Film.ua Group» 2002 року.

Можна зробити висновки, що незважаючи на різниці в територіях, ніщо не завадило кіностудії «Ріхаг» не маючи павільйонів і працюючи тільки на технологіях, стати однією з найрентабельніших у світі [5].

Вдалим прикладом третього етапу розвитку кіностудійних комплексів є український кіностудійний комплекс «Film.ua Group» (площею 2,6 га), який за 6 років від заснування, став найрентабельнішим і стімкорозвиваючимся проектом сьогодення. Студійний комплекс складається з 7 павільйонів, студії Dolby Premiere, офісного та складського комплексу, кінозалу, студії звукозаписів, технічні сервіси, транспортні послуги, локації, реквізит, костюмерний цех, кетеринг, організація заходів.

Для прикладу, «Кіностудія ім. Олександра Довженка» є представником другого періоду розвитку. Займаючи площу більш як 17,5 га, кіностудія має чотири знімальні павільйони. Один з них, площею 2520 кв.м, є найбільшим у Європі. Павільйон розрахований на одночасну роботу в ньому десяти знімальних груп. Ще три павільйони мають площу 775 м² кожний. В павільйонах обладнані три басейни. Є і натурний басейн, оснащений системою хвилеутворення, який дає змогу, не виїжджаючи на море, знімати морські баталії, корабельні аварії, проводити підводні зйомки, комбіновані та прямі зйомки на воді. Незважаючи на якні переваги, кіностудія не в змозі себе окупити і є нерентабельною.

Сучасні кіностудії стали більш компактними, але світове кіноспівтовариство ще повністю не відмовився від зйонок у павільйонах та на натурних майданчиках. Традиційні прийоми все ще використовуються в будівництві нових кіностудій: «Ciudad de la Luz» («Місто Сонця», Іспанія, 2005), «Paris Studio» (Париж, Франція, 2012). Відмінністю нового періоду є більш продумана архітектура генплану, перероблені традиції укупі з новими технологіями.

II Особливості архітектурно-планувальної організації кіностудійних комплексів.

Перегляд набору функцій кіностудійних комплексів почався з проекту Уолта Діснея «Діснейленд»[4]. Якщо до цього моменту кіностудійні комплекси мали виробничий характер і були слабо інтегровані в місто, то після проекту Діснея, вони розвивали культурно-розважальні функції і стали відкритими для відвідування. Комерційний успіх парку розваг повпливав на перегляд існуючого функціонального використання територій світових кіностудій : відкриті натурні площадки, офісно-готельні зони, резервні площі. Дані території використовувались для кіновиробництва епізодично, що дозволило здати їх в оренду або виділити для тематичного парку. Наприклад, після використання декорацій до кінофільму «Водний світ» на студії «Universal

Pictures» в 1995 р. , кінокомпанія залишила їх в якості атракціону для городян (рис. 3).

Рис. 3. Атракціон «Водний світ» на студії «Universal Pictures»

В Україні кіностудія «Film ua Group» створила натурну площадку для зйомок фільму «Порохова вежа», яку після зйомок фільму відкрили для відвідування(рис. 4).

Рис. 4. Кіносело(натурна площадка) на студії «Film ua Group»

Отож, на кіностудійних комплексах з'являються вулиці наповнені торгово-розважальними функціями, зони тематичних парків, зони для відпочинку.

Більшість кіностудій мають в своєму складі тематичні парки постійного і тимчасового користування. [4]

Постійні тематичні парки повністю автономні від процесів кіновиробництва і мають високу концентрацію території загального доступу : площі, сквери, бульвари, вулиці, музеї-виставки, театри, кінотеатри. Тимчасові тематичні парки – територія, яка обслуговує павільйонний комплекс : натурні площі, відкриті декорації, виробничі цехи і склади. Відмінність тимчасового діючого парку – в епізодичній відкритості для відвідувачів. [4]

Таблиця 2.

Приклади інтеграції тематичних парків в структуру кіностудії
(За Ташбулатовим Р.Г.)

№	Логотип кіностудії	Назва кіностудії, місцезнаходження	Процент площі зайнятої тематичними парками
Постійнодіючі тематичні парки			
1		Universal Pictures, м. Лос-Анджелес, США	34%=56га від 162га
2		Hengdian World Studios, Донгянга	60%=198га від 330га
3		Studio Babelsberg, кол. DEFA м. Берлін, Німеччина	28,8%=12,63га від 44га
4		Disney's Hollywood Studios м. Бей-Лейк, США	68%=34,7га від 52га
5		Ramoji Studio м. Хайдабараг, Індія	88%=162,8га від 185га
Тимчасоводіючі тематичні парки			
1		Мосфільм, м. Москва, РФ	68%=10,74га від 15,8га
2		Warner Brothers Studio, м. Лос-Анджелес, США	43%=22,36га від 52га
3		20 Century Fox, м. Лос-Анджелес, США	43%=12,04га від 28,25га

Кіностудійні комплекси відносяться до числа кінокомплексів з найбільш складною функціональною організацією. Даний тип підприємств здійснює повний цикл процесів зі створення медіапродукції, і організовує умови для активного громадського життя навколишнього міста.

Функціональна організація КК, його розміщення в міській забудові та об'ємно-планувальне рішення основних структур в значній мірі визначаються площею знімальних павільйонів - це показник потужності кіностудії, а також історичними особливостями його розвитку, профільністю. Основна діяльність КК спрямована на обслуговування двох основних категорій населення:

замовників медіапродукції, міських жителів (в наданні інших послуг в т.ч. дозвілля).

Однією зі специфічних особливостей КК є їх суспільний статус.

Як правило, КК розміщуються в центральних районах міста. Кіностудійні комплекси розташовуються біля магістральних доріг, мають мати вигідне транспортне сполучення. Переважно під'їзди до ділянки з протилежних сторін. Перевагою є розташування ділянки біля парків, лісів, водойм, які в подальшому можна використати як натурні майданчики. В умовах неможливості подальшого містобудівного зростання, найчастіше КК мають філії, розташовані при різних структурних і підрозділах міста або інших точках світу.

КК, розміщені за межами міста, найчастіше є «надновими», чия поява не супроводжувалась столітньою перебудовою. Їх утворили вже на основі світового досвіду проектування і будівництва подібних об'єктів. Вони стають центрами тяжіння, як робочих людських ресурсів, так і туристів, стаючи комплексами розвитку території.

Характерною особливістю КК, що відрізняє їх від кіностудій, є більш активна архітектурна виразність вхідних зон для залучення і просторової орієнтації відвідувачів: створення репрезентативних зон, підкреслення образу шляху до воріт, система пішохідних вулиць, що перетікають в площі-форуми. Кінознімальна зона має свої окремі вхідні групи.

Існування в структурі КК цілої групи підрозділів, що знаходяться в культурно-розважальній зоні робить їх унікальними містобудівними утвореннями, що поєднують виробництво і суспільне життя.

Характерною рисою КК, що істотно впливає на їх архітектуру, є подвійність доступності середовища для городян. Якщо кіностудія - закрите виробнича організація (режимний об'єкт), то складі КК є як відкриті (тематичні парки, торгові зони, громадські центри), так і закриті для відвідувачів зони (предпродакшен, знімальні павільйони, постпродакшн).

Основні групи функціональних зон, що мають значення для об'ємно-просторової організації КК:

1. зона зйомок кінопродукції (є головною утворює для кіностудії її центром);
2. обслуговування павільйонного комплексу (зони зйомок кінопродукції) - матеріальні склади, цехи, з виробництва декорацій і пошиття костюмів та ін. ;
3. постобробки відзнятого матеріалу (постпродакшн);
4. господарського призначення (обслуговування комплексу, що займає десятки гектарів території);
5. суспільно-ділова (адміністрації, концентрація кадрів творчих професій);
6. культурно-розважальна (рекреаційна, торгова) - для КК важлива, як магніт тяжіння відвідувачів.

У перші 4 зони входять традиційні функції, що належать переважній кількості світових кіностудій, п'ята зона є прикордонною, тому що її структури не настільки визначають, як шоста, яка більшою мірою характеризує КК[4].

Висновок. Підсумовуючи: 1) кіностудійні комплекси утворились з існуючих кіностудій. Нові функції утворились через науково-технічний прогрес, через накопичення декорацій і через великий рівень соціального тяжіння до кіноіндустрії; 2) важливою особливістю комплексів є відкритість, доступність для людей, тому на функціональне наповнення, окрім технологічних процесів, впливають соціальні. При проектуванні важливо подбати про культурно-розважальне наповнення кіностудійних комплексів. Кіностудійні комплекси не обмежуються виробництвом фільмів; 3) функціональне зонування: зона зйомок(павільйонний комплекс), обслуговування павільйонного комплексу, пост обробка відзнятого матеріалу, зони господарського призначення, репрезентативна, суспільно-ділова, культурно-розважальна зона.

Особливості архітектурно-планувальних рішень кіноностудійних комплексів: висока технологічність, компактність, складна функціональна організованість, суспільний статус, розміщення в центральній частині міста, розміщення біля магістральних доріг, розташування біля парків, озер, акцент на вхідній частині, щоб підкреслити відкритість комплексу, чіткий поділ на функціональні зони.

Підводячи підсумок, архітектура невід'ємна частина соціального життя людства, яка вбудована в потреби суспільства, розвивається разом з ним, відповідає потребам моменту, тому архітектори, як люди, які безпосереднього займаються плануванням, розробкою та створенням архітектури, мають передбачати актуальність своїх рішень у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Коноплєв Б.Н. Основы фильмопроизводства: уч. пособие для киновузов. - М.: Искусство, 1988. - 320 с.
2. Бергер А.А. Видеть – значить верить. Введение в зрительную коммуникацию / А.А. Бергер. - М.: Вильямс, 2005. - 138 с.
3. Гельфонд А.Л. Гельфонд, А.Л. Архитектурное проектирование общественных зданий и сооружений: Учебное. Пособие. - М.: Архитектура-С, 2006. - 280 с.
4. Ташбулатов Р.Г. Киностудийный комплекс, как один из центров общественной жизни города. Материалы международной научной конференции. Молодые исследователи регионам. Том 1. Секция «Архитектура

и дизайн архитектурной среды». Стр.: 329-331. URL: <http://www.regconf.vstu.edu.ru/>

5. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki> Стаття <http://ru.wikipedia.org/wiki/Pixar>. Студія «Pixar».

6. Sv-scena.[Електронний ресурс] Режим доступу: sv-scena.ru. Стаття <http://sv-scena.ru/athenaeum/istoriya-kinematografa.html> Історія кінематографа

7. Ташбулатов Р.Г. Эволюция архитектуры киностудий. Архитектон: известия вузов» № 42 – Электронное издания Приложение Сентябрь 2013 URL: http://archvuz.ru/2013_22/9.

Мусиевская В.О.,
Национальный университет «Львовская политехника»

ОСОБЕННОСТИ АРХИТЕКТУРНО-ПЛАНИРОВОЧНЫХ РЕШЕНИЙ КИНОСТУДИЙНЫЙ КОМПЛЕКСОВ.

Рассмотрены на примере мировых и отечественных аналогов, развитие и формирование многофункционального архитектурного объекта - киностудийного комплекса. В статье рассматриваются основные предпосылки формирования данных объектов, проанализированы их основные функциональные и архитектурно-планировочные особенности.

Ключевые слова: Архитектура, киностудия, киностудийный комплекс (КК).

Musiyevska V.O.,
Lviv Polytechnic National University

FEATURES OF ARCHITECTURAL AND PLANNING SOLUTIONS OF FILM STUDIO COMPLEXES.

Considered on the example of analogues, a definition of multifunctional architectural object - film studio complex. The article considers the main preconditions for the formation of these objects, analyzes their main functional and planning features.

Key words: Architecture, film studio, film studio complex (CC).